

PRZEDMOWA

1 marca 1949 roku przy Placu Mostowym w Raciborzu rozpoczęła swoją działalność Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 10, której pierwszym dyrektorem został Pan Ludwik Halewski.

Minęło 60 lat wytężonej pracy wielu wspaniałych nauczycieli – pedagogów, pracowników niepedagogicznych oraz ludzi dobrej woli, którzy niezmiennie wspierali i wspierają naszą szkołę.

Tą publikacją pragniemy zilustrować historię szkoły, którą Raciborzanie nazwali „Dziesiątką”, oraz złożyć hołd tym, którzy zostawili w niej swe serce.

O tym, że praca z dziećmi specjalnej troski ma sens nie trzeba nikogo przekonywać. Praca ta wychodzi daleko poza sferę dydaktyczną – wychowawczą i opiekuńczą i jest nakierowana na wszechstronną pomoc i wsparcie dzieci i ich rodzin. Jej efekty dają pracownikom naszej szkoły wiele radości, są źródłem ogromu satysfakcji z codziennych, dla kogoś z zewnątrz mało efektownych sukcesów, jakimi są pełne ufności uśmiechy naszych dzieci.

Wszystkim dotychczasowym dyrektorom, całej kadrze pedagogicznej oraz wszystkim obecnym i byłym pracownikom szkoły, których oddanie przyczyniło się do jej rozwoju należą się zasłużone, serdeczne podziękowania.

Słowa podziękowania kierujemy również do władz samorządowych, szczególnie do władz Powiatu Raciborskiego, który jest organem prowadzącym szkołę. Pragniemy wyrazić wdzięczność za troskę o los tych, którzy często - ze względu na niepełnosprawność – nie mogą być w pełni samodzielni i niezależni od pomocy otoczenia.

Szczególne słowa podziękowania składam autorom tej publikacji, za wkład pracy poświęcony scaleniu wiedzy o naszej przeszłości i teraźniejszości. Zawartość dalszego ciągu tej publikacji, czyli przyszłość raciborskiej „Dziesiątki”, zależy od nas i przyjaciół naszej szkoły. Jestem głęboko przekonana, że nie zawiedzimy.

Ewa Konopnicka

Dyrektor Zespołu Szkół Specjalnych w Raciborzu

WSTĘP

Źródeł dotyczących dziejów Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 10 w Raciborzu zachowało się dość dużo. Wbrew powszechnie panującej opinii, nie zniszczyła ich powódź w 1997 roku. Generalnie możemy podzielić je na dwie grupy: wewnątrzszkolne i pozaszkolne.

Materiały wewnątrzszkolne znajdują się w Archiwum Zespołu Szkół Specjalnych. Zaliczamy do nich przede wszystkim protokoły z posiedzeń Rad Pedagogicznych. Są one kompletne poczynając od roku 1948, a kończąc na roku bieżącym. Kolejnym materiałem są protokoły posiedzeń Rady Rodziców. Występują w nich niestety duże braki. Zachowały się te pierwsze z lat 1949 – 1976 oraz Kronika Komitetu Rodzicielskiego z roku szkolnego 1992/1993. Wśród materiałów archiwalnych należy wymienić także teczki osobowe uczniów i nauczycieli, Księgę Zarządzeń z lat 1960 – 1970 oraz kroniki szkolne z lat 1959/60, 1993 – 2008. Do opracowania współczesnej organizacji Zespołu Szkół Specjalnych posiłkowano się statutami poszczególnych szkół wchodzących w skład Zespołu. W Archiwum znajdują się także materiały dotyczące powstania i funkcjonowania Towarzystwa Pomocy Dzieciom Upośledzonym, organizacji działającej przy szkole, o której również będzie mowa w książce.

Bardzo cennym materiałem źródłowym do poznania pierwszych lat funkcjonowania szkoły są opracowania niepublikowane, znajdujące się w Bibliotece Zespołu Szkół Specjalnych w Raciborzu. Na szczególną uwagę zasługuje kronika szkolna z lat 1949 – 1951 autorstwa Ludwika Halewskiego, pierwszego kierownika placówki. Z niej czerpiemy najwięcej informacji dotyczących pierwszych lat funkcjonowania szkoły. Kolejnym opracowaniem jest maszynopis autorstwa dyrektora placówki w latach 1960 – 1977 Tadeusza Ruta pt. „Krótki rys historyczny działalności Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 10 w Raciborzu w okresie XXV lecia istnienia szkoły, tj. od dnia 1 marca 1949 r. do dnia 28 lutego 1974 roku.” Tadeusz Rut jest także autorem niepublikowanego opracowania z 1980 pt. „Informacja o działalności Ośrodka Selekcyjnego dla dzieci umysłowo upośledzonych w Raciborzu” (w archiwum szkolnym zachowała się lista dzieci badanych przez Ośrodek). Wśród opracowań niepublikowanych, dotyczących dziejów Szkoły, wymienić należy prace Jolanty Tatarczyk z 1977 roku pt. „Losy absolwentów Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 10 w Raciborzu”, Barbary Przygody z 1981 roku pt. „Selekcja uczniów do szkół specjalnych dla dzieci upośledzonych umysłowo” i Beaty Książek z 1997 roku pt. „Szkoła Podstawowa Specjalna nr 10 w Raciborzu w latach 1949 – 1966”.

Pośród materiałów pozaszkolnych na szczególną uwagę zasługują wspomnienia byłych pracowników (nie spisane niestety), materiały będące w ich posiadaniu (archiwalia i fotografie), akta będące spuścizną po nieżyjących już pracownikach, a znajdujące się w zbiorach rodzin, notatki i artykuły prasowe, materiały z Archiwum Państwowego w Katowicach Oddział w Raciborzu (Prezydium Powiatowej Rady Narodowej).

Publikacje dotyczące dziejów Szkoły są autorstwa głównie jej pracowników i wydane zostały w rocznice istnienia placówki. Andrzej Walica sporządził w 1994 roku folder „45-lecie szkoły”. Rok później Piotr Jankowski wydał w „Szkole Specjalnej” artykuł pt. „Minęło 45 lat raciborskiej dziesiątki”. W 1999 roku ukazała się praca jego autorstwa pt. „50 lat Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 10 w Raciborzu” oraz artykuł w „Szkole Specjalnej” pt. „Kilka myśli o szkole Podstawowej Specjalnej nr 10 w Raciborzu na jej 50 – lecie”. W 2007 roku, w przeddzień 60 rocznicy opublikowałem w pracy zbiorowej „Pedagogika i jej pogranicza” artykuł pt. „Kwalifikowanie dzieci do nauczania w szkole specjalnej”. Praca ta ukazała się nakładem Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu. Uzupełnieniem tych materiałów są artykuły dotyczące szkoły zamieszczone w lokalnej prasie.

Okrągłe rocznice powstania Szkoły skłaniają do refleksji nad przeszłością, ale także każą myśleć o przyszłości. Nie jest chyba dziełem przypadku, że tak wiele monografii szkolnych powstaje właśnie w okrągłe rocznice ich funkcjonowania. Jest to bowiem okazja do zaprezentowania placówki szerszemu gronu czytelników.

Niniejsza książka ukazuje dzieje Szkoły, a także jej dzień dzisiejszy, nie unikając trudnych tematów związanych m. in. z okresem PRL czy wprowadzeniem reformy szkolnictwa u progu XXI wieku. Omawia życie artystyczne i sportowe szkoły. W tych dziedzinach nasi uczniowie odnoszą naprawdę imponujące sukcesy, do czego przyczynia się ich ciężka praca i zaangażowanie opiekunów. Nierozerwalnie ze Szkołą związana jest działalność Towarzystwa Pomocy Dzieciom Upośledzonym, dlatego poświęcono mu cały rozdział. Zwrócono uwagę na szczególne zasługi Towarzystwa i pomoc, jaką niosło dzieciom upośledzonym umysłowo i ich rodzinom głównie w latach dziewięćdziesiątych XX wieku.

Ze względu na specyfikę naszej Szkoły nie możemy zaprezentować sylwetek wybitnych absolwentów. Dla nas są nimi wszyscy byli uczniowie, którzy znajdują swoje miejsce w społeczeństwie i, mimo głębszych upośledzeń, potrafią w miarę możliwości samodzielnie funkcjonować. Do tego staramy się ich przygotować i to nadaje sens naszej pracy.

Książka ta powstała dzięki życzliwości wielu osób. Podziękowania składam dyrektorom Szkoły: Panu Tadeuszowi Rutowi, Panu Andrzejowi Walicy, Pani Henryce Białuskiej, Pani Grażynie Płonce i Pani Ewie Konopnickiej za przekazanie informacji oraz udostępnienie materiałów archiwalnych. Dziękuję także Pani Ewie Halewskiej za udostępnienie fotografii.

Dziękuję **wszystkim** nauczycielom, pracownikom administracji szkolnej i pracownikom obsługi, którzy przyczynili się do powstania tej pracy szczególnie Pani Hannie Nitefor, Pani Sybilli Siara, Pani Jolancie Bartosiewicz, Pani Magdalenie Kardynał, mojej żonie Iwonie Pardon-Chojeckiej oraz opiekunowi biblioteki szkolnej Pani Sabinie Kaczorowskiej za udostępnienie materiałów bibliotecznych, a także za korektę tekstu.

Wykaz skrótów zamieszczonych w przypisach

Archiwalia

- APKORIS - Archiwum Państwowe w Katowicach Oddział w Raciborzu Inspektorat Szkolny w Raciborzu.
- APKORPPRN - Archiwum Państwowe w Katowicach Oddział w Raciborzu Prezydium Powiatowej Rady Narodowej Wydział Oświaty.
- ATPDU - Archiwum Towarzystwa Pomocy Dzieciom Upośledzonym
- AZSSAO - Archiwum Zespołu Szkół Specjalnych Arkusze Ocen
- AZSSKKR - Archiwum Zespołu Szkół Specjalnych, Kronika Komitetu Rodzicielskiego, Z życia Szkoły Podstawowej nr 10 w Raciborzu. Komitet Rodzicielski szkole, rok szkolny 1992/1993.
- AZSSKPPKR - Archiwum Zespołu Szkół Specjalnych Księga Protokołów Posiedzeń Komitetu Rodzicielskiego.
- AZSSKPPRP - Archiwum Zespołu Szkół Specjalnych Księga Protokołów Posiedzeń Rady Pedagogicznej.
- AZSSML - Archiwum Zespołu Szkół Specjalnych Materiały Luźne.
- AZSSSG - Archiwum Zespołu Szkół Specjalnych w Raciborzu, Statut Gimnazjum.
- AZSSSSPS - Archiwum Zespołu Szkół Specjalnych w Raciborzu, Statut Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 10.
- AZSSSSSPP - Archiwum Zespołu Szkół Specjalnych w Raciborzu, Statut Szkoły Specjalnej Przystosowanej do Pracy.
- AZSSSZSZS - Archiwum Zespołu Szkół Specjalnych w Raciborzu, Statut Zasadniczej Szkoły Zawodowej Specjalnej nr 7.
- AZSSZT - Archiwum Zespołu Szkół Specjalnych w Raciborzu, Założenia teoretyczne i koncepcja budowy Ośrodka dla Dzieci Specjalnej Troski w Raciborzu.
- BZSSKS - Biblioteka Zespołu Szkół Specjalnych Kroniki Szkolne z lat 1959/60, 1993 – 2008.
- KPZW - Archiwum Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Nieśłyszących i Słabosłyszących w Raciborzu, Kronika Państwowego Zakładu Wychowawczego dla Dzieci Głuchych w Raciborzu.

Indeks fotografii

3-11, 24-43, 48-51, 54, 55, 63, 64 – Kroniki Szkolne

20 – Biblioteka Zespołu Szkół Specjalnych

44-47 – Archiwum Zespołu Szkół Specjalnych

1, 12, 13 - 19, 21 – własność Tadeusza Ruta

2 – własność Ewy Halewskiej

22, 23 – własność Ewy Orłowskiej

52, 56, 61, 65, 66 – własność Iwony Pardon-Chojeckiej

53 – własność Bartosza Białasa

57-59 – własność Aldony Fila

60 – własność Joanny Burszyk

62 – własność Anny Matusik